

Luonnos

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annettua lakia. Esityksen mukaan sotatieteellisenä jatkotutkintona toimisi lain voimaantultua vain sotatieteiden tohtorin tutkinto. Yleisesikuntaupseerin tutkinto korvattaisiin yleisesikuntaupseerikurssilla, joka olisi jatkossa osa sotatieteellistä täydennyskoulutusta.

Sotatieteiden tohtorin tutkinnon suorittamisen edellytyksenä ei ehdotetun muutoksen myötä olisi jatkossa yleisesikuntaupseerin tutkinto. Säädöserusta ehdotetaan muutettavaksi muotoon, jossa sotatieteiden tohtorin jatkotutkintoa opiskelemaan on hyväksyttävissä sotatieteiden maisterin tutkinnon suorittanut upseeri, taikka muun soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla uudistettaisiin upseerikoulutusta vastaamaan Puolustusvoimien toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin ja parannettaisiin upseerien koulutusjärjestelmän yhteensopivuutta Nato-liittolaisten kanssa, sekä varmistetaan henkilöstön riittävyys ja parempi kohdentaminen tehtäviin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan **1.1.2025**.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Lainsäädäntötausta	3
2.2 Nykytilan arviointi ja käytäntö.....	6
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	13
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	13
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	14
6 Lausuntopalaute.....	14
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	14
8 Lakia alemman asteinen sääntely	16
9 Voimaantulo	18
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	18
LAKIEHDOTUS	20
Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta	20
LIITTEET	23
RINNAKKAISTEKSTI.....	23
Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta	23

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman, *Vahva ja välittävä Suomi*, uuden aikakauden ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopistealueen mukaan hallitus huolehtii puolustuskykynsä ylläpidosta ja kehittämisestä turvallisuusympäristön muutokset huomioiden ja sotilaallisesta ja hallinnollisesta integraatiosta Naton kanssa, sekä varmistaa Puolustusvoimien henkilöstön riittävyyden ja jaksamisen muuttuneessa toimintaympäristössä.

Puolustusvoimat on arvioinut upseerikoulutusjärjestelmän muutostarpeet Nato-jäsenyyteen liittyen ja todenneet tarpeen upseerikoulutuksen uudistamiseksi vastaamaan Puolustusvoimien toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia siltä osin, kun muutoksilla tarkennetaan upseerien koulutusjärjestelmän yhteensopivuus Nato-liittolaisten kanssa sekä varmistetaan henkilöstön riittävyys ja kohdentaminen eri tehtäviin tulevaisuuden tarpeet huomioiden.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu puolustusministeriössä virkatyönä pääesikunnan puolustusministeriölle 03.11.2023 tekemästä esityksestä. Hallituksen esityksen valmistelua edeltävässä Puolustusvoimien esityksen laatimiseen on osallistunut Puolustusvoimien lisäksi Rajavartiolaitoksen esikunta. Puolustusvoimat on esityksen valmistelun kaikissa vaiheissa kuullut henkilöstöjärjestöjä yhteistoimintaelinten kautta paikallisella ja valtakunnallisella tasolla. Puolustusministeriö on valmistelun aikana tehnyt yhteistyötä Puolustusvoimien, sisäministeriön rajavartio-osaston, sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on järjestetty lausuntokierros **X.X. – X.X.2024**. Lausuntoa on pyydetty **X:ltä** taholta, minkä lisäksi myös muilla tahoilla on ollut mahdollisuus antaa lausuntonsa lausuntopalvelu.fi –sivustolla julkaistusta esitysluonnoksesta. Lausuntopyyntö on esitetty laaja-alaisesti eri henkilöstö- ja tutkimusjärjestöille, sekä viranomaisille. Lausunnon antoi yhteensä **X** tahoja. Annetut lausunnot ja muut valmisteluasiakirjat ovat saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankeet>, hankkeen tunnus on PLM002:00/2024.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntötausta

Maanpuolustuskorkeakoulu on Puolustusvoimiin kuuluva sotatieteellinen korkeakoulu, josta säädetään Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008). Maanpuolustuskorkeakoululla ei ole yliopistoja vastaavaa itsehallintoa, eikä se siksi ole yliopistolaisissa (558/2009) tarkoitettu yliopisto. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnot on kuitenkin rakennettu Bolognan prosessin mukaisesti ja ne rinnastetaan yliopistoissa annettaviin tutkintoihin. Vuoden 2001 uudistuksella lakkautettiin opistoupseerin koulutus ja luotiin upseerin kaksiportainen koulutusohjelma, jossa perustutkintoina suoritetaan upseerin alempi ja ylempi korkeakoulututkinto sekä yleisesikuntaupseerin ja sotatieteiden tohtorin jatkotutkinnot. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnot sovitettiin yhteen eurooppalaisten yliopistojen opintoihin vuonna 2006, mikä mahdollistaa liikkuvuuden yliopistosta toiseen kandidaatintutkinnon jälkeen.

Nykyinen laki Maanpuolustuskorkeakoulusta on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009, jolloin aiemmin puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) olleet Maanpuolustuskorkeakoulua koskevat säännökset erotettiin erilliseksi laiksi. Samalla uudistettiin myös sisällöllisesti Maanpuolustuskorkeakoulun asemaa, hallintoa, opetusta ja tutkintoja koskevaa sääntelyä. Yleisenä pyrkimyksenä uudistuksessa oli lähentää Maanpuolustuskorkeakoulua koskevaa sääntelyä yliopistoja koskevaan sääntelyyn. Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettut tutkinnot rinnastetaan korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetun asetuksen (464/1998) 2 §:ssä yliopistolain mukaisten yliopistojen tutkintoihin.

Suomessa järjestettävästä sotatieteellisestä opetuksesta ja tutkinnoista säädetään Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa. Maanpuolustuskorkeakoulu on lain 1 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimiin kuuluva sotatieteellinen korkeakoulu. Maanpuolustuskorkeakoulun tehtävistä säädetään lain 2 §:ssä. Maanpuolustuskorkeakoulun tehtävänä on edistää sotatieteellistä tutkimusta ja antaa tutkimukseen ja alan parhaisiin käytäntöihin perustuvaa sotatieteellistä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Maanpuolustuskorkeakoulu johtaa puolustusvoimien hallintoyksiköissä ja rajavartiolaitokseen kuuluvassa Raja- ja merivartiokoulussa annettavaa sotatieteiden kandidaatin ja sotatieteiden maisterin tutkintoihin sisältyvää opetusta. Maanpuolustuskorkeakoulu sovittaa yhteen hallintoyksiköissä ja Raja- ja merivartiokoulussa annettavan sotilasammattillisen opetuksen sotatieteellisiin tutkintoihin kuuluvan opetuksen kanssa. Sotilasammattillisia opintoja voidaan järjestää myös Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tehtäviään hoitaessaan Maanpuolustuskorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Maanpuolustuskorkeakoulun tulee järjestää toimintansa siten, että tutkimuksessa, koulutuksessa ja opetuksessa varmistetaan korkea kansainvälinen taso eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Lain 2 a §:n 1 momentin mukaan pääesikunta vahvistaa Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen ja muun upseerin virkaan vaadittavan opetuksen yleiset tavoitteet. Pääesikunta lisäksi yhteensovittaa upseerin virkaan vaadittavan opetuksen ja muun Maanpuolustuskorkeakoulussa annettavan opetuksen puolustusvoimien muun koulutuksen kanssa. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan pääesikunnan toimivallasta Maanpuolustuskorkeakoulua koskevassa asiassa säädetään tämän lain lisäksi puolustusvoimista annetussa laissa.

Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 6 §:n mukaan Maanpuolustuskorkeakoulussa voidaan suorittaa alempana korkeakoulututkintona sotatieteiden kandidaatin ja ylempänä tutkintona sotatieteiden maisterin tutkinto. Lisäksi tutkintoihin kuuluu yleisesikuntaupseerin tutkinto ja sotatieteiden tohtorin tutkinnot jatkotutkintoina. Lain 7 §:n mukaan Maanpuolustuskorkeakoulussa voidaan lisäksi järjestää sotatieteellistä täydennyskoulutusta ja muuta koulutusta sekä antaa sotilasammattillista opetusta. Lain 14 §:n 1 momentin mukaan Opiskelijan, joka valitaan suorittamaan upseerin virkaan johtavia opintoja, on sotatieteiden kandidaatin tai sotatieteiden maisterin tutkinnon lisäksi suoritettava 2 §:n 3 momentissa tarkoitetut sotilasammattilliset opinnot. Maanpuolustuskorkeakoulusta annettua lakia koskevissa esitöissä (HE 62/2008 vp) todetaan, että sotatieteiden kandidaatin tutkinnon ja sotilasammattillisten opintojen suorittamisen jälkeen opiskelija nimitetään määräaikaiseen nuoremman upseerin virkaan ja hän syventää saamaansa opetusta 4–5 vuoden ajan työelämässä. Sotatieteiden kandidaatin tutkintoa ja erikseen määrättyjä sotilasammattillisia opintoja seuraavan työelämäjakson tavoitteena on syventää upseerin käytännön osaamista ennen maisterin tutkintoon johtavia opintoja. (s. 4–5). Sotilasammattilliset opinnot ovat puolustushaaran järjestämistä vastaavalla olevia opintoja, joiden suorittaminen on edellytyksenä upseerin virkaan nimittämiseksi, esimerkiksi lupia, oikeuksia, kelpuutuksia ja muita käytännön ammattitaitojen hankkimiseen liittyviä opintoja ja harjoituksia esimerkiksi ammuttamiseen liittyen. Puolustushaarat vastaavat upseerin virkaan korkeakoulututkinnon lisäksi edellytettävistä sotilasammattillisista opinnoista ja päättävät sotilasammattillisten opintojen sisällön. Näitä opintoja voivat järjestää puolustushaara-, aselaji- ja toimialakoulut,

Raja- ja merivartiokoulu sekä joissain tapauksissa myös Maanpuolustuskorkeakoulu. Pääesikunta vahvistaa ja yhteensovittaa tutkintotavoitteet sekä sotilasammattillisten opintojen ja muun täydennyskoulutuksen tavoitteet. Sotilasammattilliset opinnot ovat edellytyksenä upseerin virkaan, mutta kyse ei ole tieteellisistä opinnoista eikä niistä kerry opintopisteitä korkeakoulututkintoon (s. 18).

Puolustusvoimista annetun lain 37 §:ssä säädetään Puolustusvoimien virkojen ja tehtävien kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä virkojen ja tehtävien erityisistä kelpoisuusvaatimuksista. Upseerin erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään puolustusvoimista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1319/2007), jonka 9 §:n mukaan erityisenä kelpoisuusvaatimuksena upseerin virkaan on sotatieteiden maisterin tutkinto ja sotilasammattilliset opinnot, tai muut pykälässä mainitut tähän rinnastuvat Maanpuolustuskorkeakoulussa tai sitä edeltäneessä Kadettikoulussa suoritettut upseerin opinnot. Pykälän 3 momentin mukaan everstin, kommodorin ja sitä ylempään upseerin virkaan vaaditaan upseerin virkaan edellytettävien kelpoisuusvaatimusten lisäksi yleisesikuntaupseerin tutkinto. Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat yleisesikuntaupseerin tutkintoon, on henkilö, joka on suorittanut sotatieteiden maisterin tutkinnon Maanpuolustuskorkeakoulussa. Erityisistä syistä voidaan yleisesikuntaupseerin tutkintoa suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja jolla muutoin todetaan olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet. Pykälän 3 momentin mukaan kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat sotatieteiden tohtorin tutkintoon, on henkilö, joka on suorittanut yleisesikuntaupseerin tutkinnon. Erityisistä syistä voidaan sotatieteiden tohtorin tutkintoa suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on Maanpuolustuskorkeakoulussa tai muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1124/2008) säädetään tarkemmin opinnoista ja niiden laajuuksista. Asetuksen 4–7 §:ssä säädetään sotatieteiden kandidaatin tutkinnosta, jonka laajuus on 7 §:n mukaan 180 opintopistettä, jotka tulisi voida suorittaa päätoimisesti opiskellen kolmessa lukuvuodessa. Sotatieteiden maisteritutkinnosta säädetään asetuksen 8–11 §:ssä. Asetuksen 11 §:n mukaan Sotatieteiden maisterin tutkintoon vaadittavien opintojen laajuus on 120 opintopistettä, jotka tulisi voida suorittaa päätoimisesti opiskellen kahdessa lukuvuodessa. Sotatieteellisestä jatkokoulutuksesta säädetään asetuksen 3 luvussa. Asetuksen 13 §:n mukaan yleisesikuntaupseerin tutkinto suunnitellaan ja järjestetään siten, että opiskelijat saavuttavat ylimpiin upseerin tehtäviin vaadittavat tiedot ja taidot sekä tutkijavalmiudet. Yleisesikuntaupseerin tutkintoon kuuluu järjestelmällinen teoreettinen ja käytännöllinen syventyminen erikoisalaan, tutkimus omalta erikoisalalta ja erikoisalan ohjattu työkokemus. Tutkinnon laajuus on vähintään 140 opintopistettä, jonka suorittaneella on asetuksen 14 §:n mukaan yleisesikuntaupseerin arvo.

Maanpuolustuskorkeakoulusta annettua lakia säädettäessä yleisesikuntaupseerin tutkinnon opinnot muodostuivat esiuupseerikurssista ja yleisesikuntaupseerikurssista ja esiuupseerikurssin suorittivat kaikki vakinaisessa virassa olevat Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen upseerit. Esiuupseerikurssi oli tuolloin vähintään 60 opintopisteen laajuinen, se kesti noin vuoden ja siinä myös laadittiin oma opinnäyteensä (HE 62/2008, s. 12). Tuolloin noin kolmannes esiuupseerikurssin opiskelijoista valittiin kurssin suorittamisen jälkeen yleisesikuntaupseerikurssille soveltuvuuden ja opintomenestyksen perusteella. Tilanne kuitenkin muuttui vuonna 2012, jolloin Puolustusvoimissa päätettiin erottaa esiuupseerikurssi ja yleisesikuntaupseerin kurssit toisistaan. Samalla esiuupseerikurssi muutettiin täydennyskoulutukseksi ja pituudeltaan noin viiden ja puolen kuukauden mittaiseksi virkaurakurssiksi.

Vuoden kestänyt yleisesikuntaupseerikurssi puolestaan muodostettiin kaksivuotiseksi yleisesikuntaupseerin 140 opintopisteen tutkintokokonaisuudeksi, johon valinta tapahtui oman erillisen pääsykokeen ja tätä edeltävän esikarsintavalinnan perusteella. Tämän muutoksen jälkeen yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittivat ainoastaan pääsykokeessa opiskelijoiksi hyväksytyt henkilöt. Muut upseerit, jotka eivät pyrkineet tämän tutkinnon opiskelijoiksi tai jotka eivät tulleet pääsykokeissa hyväksytyiksi yleisesikuntaupseerin tutkinnon opiskelijoiksi, suorittivat täydennyskoulutukseksi muutetun esikuntaupseerin kurssin virkaurakurssina. Ensimmäiset nykymuotoisen yleisesikuntaupseerin tutkinnon soveltuvuuskokeet järjestettiin vuonna 2013 ja valintakoe pidettiin vuonna 2014. Näiden kokeiden kautta valitut yleisesikuntaupseerin tutkinnon opiskelijat aloittivat opintonsa vuonna 2015.

Yleisesikuntaupseerin tutkinnon pääoppiaineena on sotataito, joka sisältää strategiaa, operaatiotaitoa ja taktiikkaa sekä sotahistoriaa. Muita oppiaineita ovat johtaminen, sotateknikka ja sotilaspedagogiikka. Tutkimuskoulutus ja siihen liittyvä diplomityön laatiminen ovat olleet oleellinen osa tutkintoa. Yleisesikuntaupseerin tutkintoon johtaviin opintoihin on voitu hyväksyä myös soveltuvalla alalla muussa korkeakoulussa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jonka on oltava sopiva koulutettavaksi upseerin ylimpiin tehtäviin.

Maanpuolustuskorkeakoulussa on myös sotatieteiden tohtorin tutkintoon johtava tieteellinen jatkokoulutusohjelma, jossa voidaan opiskella sotatieteiden tohtorin tutkinto sotahistoriassa, johtamisessa, sotateknikassa, operaatiotaidossa ja taktikassa sekä sotilaspedagogiikassa ja strategiassa. Ohjelman kelpoisuusvaatimuksena on ollut Maanpuolustuskorkeakoulussa ylempi korkeakoulututkinto tai yleisesikuntaupseerin tutkinto. Erityisestä syystä on sotatieteiden tohtorin jatkokoulutusohjelmaan voitu hyväksyä myös hakija, jolla on ollut tähän soveltuva muu ylempi korkeakoulututkinto.

2.2 Nykytilan arviointi ja käytäntö

Maanpuolustuskorkeakoulussa järjestettävä sotatieteellinen koulutus muodostaa suomalaisen upseerin perustutkinnon, joka muodostuu noin kolme vuotta kestävästä, 180 opintopisteen laajuisesta sotatieteiden kandidaattitutkinnosta, jonka lisäksi suoritetaan sotilasammattillisia opintoja. Sotatieteiden kandidaatin tutkintoa seuraa viiden vuoden työelämävaihe ja sitä seuraava 120 opintopisteen laajuinen sotatieteiden maisteritutkinto. Upseerin jatkotutkintona on vähintään 140 opintopisteen laajuinen, noin kaksi vuotta kestävä yleisesikuntaupseerin tutkinto. Ne, jotka eivät hakeudu yleisesikuntaupseerikurssille suorittavat puolen vuoden mittaisen esikurssin, jonka laajuus on 33 opintopistettä. Toisena sotatieteellisenä jatkotutkintona on sotatieteiden tohtorin tutkinto, joka muodostuu 50 opintopisteen laajuisista sotatieteellistä opinnoista sekä väitöskirjasta, jolle ei ole asetettu opintopistelaajuutta. Sotatieteiden tohtorin tutkinto on suoritettavissa neljässä vuodessa päätoimisesti opiskellen.

Upseerin virkaan vaadittavat opinnot suoritetaan kahdessa vaiheessa siten, että valmistuttuaan sotatieteiden kandidaatiksi, upseeri nimitetään määräaikaiseen nuoremman upseerin virkaan ja hänet ylennetään luutnantiksi. Kandidaatti työskentelee tämän jälkeen joukko-osastossa kouluttajana viiden vuoden ajan, minkä jälkeen hän palaa Maanpuolustuskorkeakouluun suorittamaan maisteriopintoja. Suoritettuaan maisteriopintonsa opiskelija ylennetään kapteeniksi ja hänet nimitetään vakinaiseen upseerin virkaan. Yleisesikuntaupseerin tutkintoa suorittamaan haetaan valintakokeen kautta noin 5 vuotta sotatieteiden maisterin tutkinnon valmistumisesta. Tästä pääsäännöstä voidaan puolustushaaran tai toimialan erityisestä tarpeesta poiketa pääesikunnan päätöksellä.

Nykytilassa yleiskuntaupseeritutkintoa suorittamaan hakeutuu ja valitaan edellä kuvatulla tavalla uusimuotoisen upseerikoulutusjärjestelmän mukaisen upseerin perustutkinnon suorittaneita sotatieteiden maistereita. Aiempina vuosina myös aiemman lain mukaisen upseerin tutkinnon hakeneita on voinut hakea kurssille, mutta nykyään heillä ei pääsääntöisesti ole riittävästi virkaikää jäljellä.

Yleisesikuntaupseerin tutkinto luotiin jatkotutkinnoksi aikana, jolloin ylempää korkeakoulututkintoa ei ollut vielä upseerin koulutusjärjestelmässä. Yleisesikuntaupseerin tutkinto on ollut Maanpuolustuskorkeakoulun jatkotutkintona sotatieteiden tohtoritutkinnon rinnalla. Yleisesikuntaupseerin tutkintoa on ollut vaikea rinnastaa suomalaisen koulutusjärjestelmän mukaisiin tohtorin ja lisensiaatin tutkintoihin, vaikka ammatillisia jatkotutkintoja ja pätevytyvyysohjelmia onkin suomalaisessa koulutusjärjestelmässä käytössä.

Sotatieteiden tohtorin tutkinto on vakiinnuttanut asemansa tieteellisenä jatkotutkintona. Puolustusvoimien sisäisessä arvioinnissa on todettu, että yleisesikuntaupseeri ei tarvitse työssään laajan, lisensiaatin tutkintoon verrattavaa antamaa osaamista, vaan maisteritutkinto luo siihen riittävät valmiudet. Nykyinen kahden vuoden yleisesikuntaupseerin tutkinto, sisältäen akateemisen opinnäytetyön, on Maanpuolustuskorkeakoulussa kerättyjen opiskelijapalautteiden perusteella koettu pitkäksi, kun opintopisteiltään ja ajaltaan lähes saman pituisesta maisteritutkinnosta on kulunut vain noin viisi vuotta yleisesikuntaupseerikurssin alkaessa. Yleisesikuntaupseerin tutkinto ei myöskään istu Bolognan prosessin kolmiportaiseen tutkintorakenteeseen.

Valtioneuvoston ajankohtaissselonteossa turvallisuusympäristön muutoksesta (VNS 1/2022 vp, s. 16) todetaan välitön tarve Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen henkilöstön määrän lisäämiselle muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja valtioneuvoston puolustusselonteossa (2021:78, s. 51) linjattua henkilöstömäärän kasvattamista 500 henkilötyövuodella nopeuttamista, sekä Rajavartiolaitoksen henkilöstömäärään kasvattamista 3 000 henkilötyövuoden tasolle sisäisen turvallisuuden selonteon (2021:48, s. 47) mukaisesti. Puolustusvoimille on ajankohtaissselonteossa annettu tehtävä kartoittaa muuttuneen turvallisuustilanteen aiheuttamat henkilöstön lisätarpeet.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa (VNS 16/2022 vp, s. 26) todetaan, että sotilaallisen maanpuolustuksen edellytykset tulee turvata ja Suomen kansainvälistä puolustusyhteistyötä tulee systemaattisesti kehittää turvallisuusympäristön vaatimuksia ennakoiden, sekä siten että Suomen puolustus sovitetaan osaksi Naton yhteistä puolustusta. Valtioneuvoston selonteossa Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon (VNS 3/2022 vp, s. 3) todetaan, että Naton jäsenenä Suomi osallistuu Naton yhteiseen puolustus suunnitteluprosessiin, sekä Naton harjoitustoimintaan nykyistä kattavammin, sekä osallistuu Naton operatiivisiin johtamisrakenteisiin ja johtamisjärjestelmiin. Suomen puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta toimeenpannaan asteittain jäsenyyden astuttua voimaan.

Upseereiden tarve on kasvanut Suomen liittyä Natoon 4.4.2023. Jäsenyyden myötä kasvanut tarve upseereille on kohdistunut erityisesti yleisesikuntaupseereihin, joita tarvitaan enenevässä määrin Naton komentorakenteisiin ja yhteysupseereiksi eri liittolaismaiden esikuntiin puolustuksen ja operatiivisen toiminnan yhteensovittamiseksi. Liittoutumisen ja turvallisuuspoliittisen tilannekehityksen on katsottu edellyttävän koulutusrakenteen sopeuttamista mahdollisimman pian vallitsevaan tilanteeseen, jotta Suomi kykenee täyttämään sille Naton jäsenmaana asettamat vaatimukset, sekä omat kansalliset henkilöstötarpeet. Tehtävät Naton rakenteissa edellyttävät puolustushaarojen välisen yhteistoimintatason ymmärrystä ja strategista ja operatiivista osaamista. Tietopohjan tälle luovat Natoon liittyvissä tehtävissä olevien henkilöiden tehtävänkuvaukset, joissa määritetään tehtävien vaatima koulutus- ja osaamisvaatimukset. Näihin vaa-

timuksiin kyetään vastaamaan koulutuksella, joka on nyt suunniteltu toteutettavan yleisesikuntaupseereille. Nato-jäsenyys ei suoranaisesti aseta yhteisiä vaatimuksia jäsenmaiden upseerikoulutusjärjestelmän rakenteelle, sillä jokainen jäsenmaa on vastuussa omasta sotilaskoulutuksesta. Eri jäsenmaiden tutkintojen ja opintojen opetussisältöjen rinnastuvuus on tärkeää, jotta upseerit kykenevät koulutuksensa jälkeen samanarvoisesti osallistumaan liittokunnan yhteisen puolustuksen tehtäviin uran eri vaiheissa.

Suomalaisessa järjestelmässä kaikki Puolustusvoimilla vakituisessa virassa työskentelevät Maanpuolustuskorkeakoulussa tutkinnon suorittaneet upseerit käyvät sotatieteiden maisteritutkinnon. Kansainvälisesti vertailtuna on käytössä useampia eri malleja, josta yleisin on malli, jossa opiskelijat tulevat yleisesikuntaupseerikurssille kandidaattitasoisilla opinnoilla ja tutkinnon jälkeen tai sen aikana opiskelevat muualla yliopistossa maisteritutkinnon. Suomalainen malli, jossa yleisesikuntaupseerin tutkinto on jatkotutkinto, on pidettävä yleisesti poikkeavana. Yleisesikuntaupseereilla ei osaamisen näkökulmasta ole tarvetta jatkotutkinnon suorittamiselle. Upseereiden osaamista voitaisiin joustavammin päivittää ja täydentää sotatieteellisenä täydennyskoulutuksena, joka mahdollistaisi koulutuksen sisällön nopeamman päivittämisen vastaamaan toimintaympäristön muutoksia verrattuna pysyvämpään tutkintokoulutukseen.

Yleisesikuntaupseerin tutkintoon hakeutuneiden ja valintakokeisiin osallistuneiden määrä on laskenut. Kiinnostus yleisesikuntaupseerintutkinnon suorittamista kohtaan on vähentynyt Puolustusvoimien teettämien opiskelijapalautteiden ja tilastojen perusteella. Opiskelijapalautteen mukaan noin puolet yleisesikuntaupseerin tutkintoa suorittavista opiskelijoista kokee opintojen ja perhe-elämän yhteensovittamisessa haasteita. Lisäksi he toivovat opiskeluajan lyhentämistä ja etäopetuksen lisäämistä. Toimintaympäristön muutoksen myötä kerätystä palautteesta on tunnistettu tarve uudistaa jatkotutkintoihin liittyvää opetussuunnitelmaa ja opetuksen sisältöjä, sekä mahdollistaa nopeampi siirtyminen opinnoista työelämään.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, että nykymuotoisesta yleisesikuntaupseerin tutkinnosta luovutaan. Jatkossa yleisesikuntaupseerikurssi olisi ehdotettujen muutosten myötä osa Maanpuolustuskorkeakoulun järjestämää yliopistotasoisista täydennyskoulutusta. Uudistettu yleisesikuntaupseerikurssi antaisi jatkossakin pätevyyden yleisesikuntaupseerin arvoon. Yleisesikuntaupseeripinnot säilyisivät edelleen keskeisimpänä kurssina, joka luo upseereille valmiudet Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ylimpiin tehtäviin. Yleisesikuntaupseerikurssin käyminen säilyisi edelleen pätevyysvaatimuksena upseerien ylimpiin tehtäviin.

Muutosten tavoitteena on opiskeluajan tiivistäminen, johon on vaikuttanut uusien suorituskykyjen ja operatiivisen konseptin muutokset ja muuttunut toimintaympäristö, käynnissä olevista aseellisista selkkauksista saadut kokemukset sekä Nato-jäsenyys. Päämääränä on tuottaa tehokkaammin vaadittava osaaminen upseerien tulevaisuuden työtehtäviin, jolla varmistetaan tarvittava sotilaallinen suorituskyky. Lisäksi muutoksilla nopeutetaan opiskeluaikaa, jolla pystytään kohdentamaan yleisesikuntaupseeristö nopeammin eri työtehtäviin ja varmistamaan riittävät resurssit tehtävien suorittamiseen.

Esityksen tavoitteena on nopeuttaa kurssilta siirtymää takaisin työelämään. Esitetyllä tutkintouudistuksella huomioitaisiin myös Puolustusvoimien ylimmän johdon ja liittoutumisen esille nostama tarve lyhentää upseerikoulutusta eri tasoilla kasvaneen upseeritarpeen täyttämiseksi. Yleisesikuntaupseerikurssimallin toteutuessa yleisesikuntaupseereja valmistuisi joka vuosi, joka tukee henkilöstösuunnittelua kotimaassa ja kansainvälisissä tehtävissä, joissa palvellaan

pääsääntöisesti kolmen vuoden tehtäväkierrossa. Esitetyt muutokset edistävät myös elinikäistä oppimista, tuovat opiskelujen suorittamiseen joustavuutta sekä mahdollistavat opiskelun ja perhe-elämän paremman yhteensovittamisen. Nämä ovat myös vetovoimatekijöitä yleisesikuntaupseerikurssille hakeutumisessa, joiden tavoitteena on nostaa kurssille hakeutuvien määrää.

Esityksellä vahvistetaan ja selkeytetään Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen ja sotatieteellisen täydennyskoulutuksen asemaa kotimaan lisäksi kansainvälisesti. Muutoksen tavoitteena on lisätä kansainvälistä yhteistyötä, sekä opiskelija- ja opettajavaihtoa muiden Nato-maiden kanssa yleisesikuntaupseerikurssin osalta tutkinnon muuttuessa vertailukelpoiseksi muiden vastaavien kansainvälisten yleisesikuntaupseeriopintojen kanssa. Tavoiteltu uudistus vastaa kansainvälistä käytäntöä, jossa yleisesikuntaupseerit ovat maisteritasoisesti koulutettuja.

Esityksen tavoitteena on myös resurssien tehokkaan käytön vahvistaminen, sillä esitetty tutkintouudistus vapauttaisi resursseja aiemman kahden ja osittain päällekkäisen sotatieteellisen jatkotutkinnon opetuksesta ja hallinnosta muihin Maanpuolustuskorkeakoulun tehtäviin. Muutoksella vahvistettaisiin siten Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tehtäviä ja resursseja ja yhdenmukaistettaisiin opetusta ja tutkintorakennetta muiden akateemisten tutkintojen kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annettua lakia siten, että sen tutkintoja koskevasta 6 §:stä poistettaisiin maininta yleisesikuntaupseerin tutkinnosta jatkotutkintona. Vastaavasti palvelussitoumuksia koskevan 29 §:n maininnat yleisesikuntaupseerin tutkinnosta muutettaisiin vastaamaan ehdotettua kurssiluonneta. Myös jatkotutkintoa koskevaa 17 §:ä muutettaisiin siten, että sen otsikko ja pykälän maininnat yleisesikuntaupseerin tutkinnosta muutettaisiin vastaamaan koulutuksen uutta kurssiluonneta. Samalla myös sotatieteiden tohtorin tutkinnon opiskelijoiden kelpoisuusvaatimuksia muutettaisiin siten, että vastaisuudessa kelpoinen sotatieteiden tohtorin tutkintoa suorittamaan olisi ensisijaisesti Maanpuolustuskorkeakoulussa sotatieteiden maisteritutkinnon suorittanut yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittajan sijaan. Lakimuutoksella muutettaisiin myös keskeisistä ehdotuksista riippumattomina lain 16 § ja 33 §:ien sisältämät vanhentuneet lakiviittaukset vastaamaan voimassa olevaa lakia.

Upseerin perustutkintona säilyisi ylempi korkeakoulututkinto, joka muodostuu 180 opintopisteen laajuudesta sotatieteiden kandidaattitutkinnosta ja noin viiden vuoden mittaisesta työelämäjaksosta sekä 120 opintopisteen laajuudesta sotatieteiden maisteritutkinnosta. Upseerin jatkotutkintona olisi jatkossa sotatieteiden tohtorin tutkinto, joka muodostuu 50 opintopisteen laajuisista sotatieteellistä opinnoista sekä väitöskirjasta. Esitetyillä muutoksilla nykymuotoisesta yleisesikuntaupseerin tutkinnosta luovuttaisiin ja yleisesikuntaupseerikoulutus olisi kurssiluonteisena yliopistollista täydennyskoulutusta. Uudistettu yleisesikuntaupseerikurssi antaisi jatkosakin pätevyyden yleisesikuntaupseerin arvoon. Samalla yleisesikuntaupseerin tutkinnon osana laadittavasta diplomityöstä luovuttaisiin.

Kurssin akateeminen luonne muuttuisi yleisesikuntaupseerikurssin muuttuessa upseerin virkauraan kuuluvaksi Puolustusvoimien järjestämäksi täydennyskoulutukseksi. Muutos mahdollistaisi kurssin tiivistämisen, koska kurssin aikana ei olisi enää tarvetta tehdä akateemista lopputyötä eli diplomityötä ja opintopisteiden määrä, sekä kurssin pituus olisivat joustavammin

säädeltävissä Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskorkeakoulun sisäisillä määräyksillä. Yleisesikuntaupseerikurssi säilyisi muutoksen jälkeen keskeisenä upseerien täydennyskoulutuksen kurssina, joka olisi muutoksen myötä myös rinnasteinen myös Nato-maiden kanssa. Yleisesikuntaupseerikurssia ennen suoritettaisiin puolen vuoden mittainen esiupeerikurssi. Yleisesikuntaupseerikurssiin kuuluisi jatkossakin tutkimuskoulutusta, joka tukisi valmiuksia hyödyntää tutkimuksia omissa työtehtävissä sekä seurata oman alansa sotatieteellistä keskustelua.

Ehdotetuilla muutoksilla vastataan Suomen Nato-jäsenyyden vaikutuksiin, mutta uudistukseen ovat vaikuttaneet myös pitkät kurssiajat, Puolustusvoimien uusien suorituskykyjen ja Puolustusvoimien operatiivisen konseptin muutokset, muuttunut toimintaympäristö sekä käynnissä olevista konflikteista saadut kokemukset. Uudistuksen päämääränä olisi tuottaa tehokkaammin vaadittava osaaminen upseerien tulevaisuuden työtehtäviin, jolla varmistetaan tarvittava sotilaallinen suorituskyky tulevaisuudessa kansallisesti ja osana Naton liittokuntaa.

Nykyinen Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettava yleisesikuntaupseerin tutkinto sijoittuu Eurooppalaisten tutkintojen viitekehyksen (*European Qualification Framework, EQF*) korkeimmalle tasolle (taso 8). Eurooppalainen viitekehys on sidoksissa Suomen kansalliseen tutkintojen viitekehykseen (*Finnish National Framework for Qualifications, FiNQF*), josta säädetään laissa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (93/2017) ja sen 2 §:n 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017) ja sen liitteessä. Asetuksen liitteen mukaan ylempät korkeakoulututkinnot, kuten sotatieteen maisterin tutkinto sijoittuvat tasolle 7. Samalle tasolle sijoittuvat myös esiupeerikurssi, sekä sotatalouden ja tekniikan lisäopinnot. Tasolle 8 sijoittuvat yleisesti yliopistojen ja Maanpuolustuskorkeakoulun tieteelliset ja taiteelliset jatkotutkinnot, kuten lisenssiaatin ja tohtorin tutkinnot.

Esityksessä ehdotetun uudistuksen myötä yleisesikuntaupseerin kurssin taso olisi Nato-verrokkimaita vastaavasti tasoa 7, joka vastaisi myös Puolustusvoimien muun sotatieteellisinä opintoina järjestämän koulutuksen tasoa, sekä eurooppalaista kolmiportaista tutkintorakennetta. Esimerkiksi Norjassa, Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa maisterintutkinto vertautuu suomalaiseen yleisesikuntaupseerikurssiin. Usein tason 7 tutkinnot suoritetaan sotilasopetuslaitoksen kumppanuusyliopistoissa. Tason 8 tutkintoa ei toteuteta verrokkimaiden sotilasopetuslaitoksien alaisuudessa, vaan se toteutuu kumppanuusyliopistoissa. Uudistuksella varmistettaisiin, että upseerin tutkinnot säilyvät rinnasteisina muiden suomalaisten yliopistojen tutkintojen kanssa. Ehdotetun muutoksen myötä yleisesikuntaupseerikurssi olisi rinnasteinen muiden Nato-maiden kanssa. Uudistus lisäisi myös yhdenmukaisuutta, sillä suomalainen upseeri voisi jatkossa suorittaa yleisesikuntaupseerikurssin (*General Staff Officer Course*) yhdenvertaisesti toisessa Naton jäsenvaltiossa. Vastaavasti toisen Nato-jäsenvaltion upseeri voisi suorittaa yleisesikuntaupseerikurssin Suomessa.

Ehdotettu lain muutos selkeyttäisi Maanpuolustuskorkeakoulun sotatieteellistä tutkintorakennetta. Upseerien perustutkinto on nykyisellään jo ylempi korkeakoulututkinto ja sitä seuraavan tason akateeminen rinnasteinen tutkinto on Bolognan prosessin myötä tohtorin tutkinto. Jatkossa sotatieteellisiä jatkotutkintona olisi vain sotatieteiden tohtorintutkinto, jolla on vankka ja tunnustettu asema yliopistojen tutkintojärjestelmässä. Maanpuolustuskorkeakoulussa on jatkossakin mahdollista suorittaa sotatieteellinen alempi-, ylempi- ja tohtorintutkintoa sekä sotatieteellistä täydennyskoulutusta.

Yleisesikuntaupseerin tutkinnon opiskelijoilta kerätty opiskelijapalaute tukee osaltaan nyt esitettyä muutosta. Yleisesikuntaupseereilla ei ole kokonaisen tutkinnon suorittamiselle osaamisen näkökulmasta tarvetta. Osaamista voidaan joustavammin päivittää ja täydentää sotatieteellisenä täydennyskoulutuksena, joka mahdollistaa sisällön nopean kyvyn reagoida toimintaympäristön

muutoksiin verrattuna tutkintokoulutukseen. Sotatieteellisen perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen on tarkoitus jakaantua tasapainoisesti upseerien koko työuran ajalle, jota esitetty muutos vahvistaisi.

Ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa Maanpuolustuskorkeakoulussa annettavaa opetusta tai hakijamenettelyä koskevia säännöksiä muilta osin. Muut tarvittavat muutokset yleisesikuntaupseeriopintojen järjestämiseen ja sisältöön olisivat mahdollisia tehdä Puolustusvoimien sisäisin toimenpitein.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Merkittävimmat taloudelliset vaikutukset aiheutuisivat yleisesikuntaupseerin tutkinto-opinnoista poistuvan opinnäytteen ja siihen liittyvien opinnäyteseminaarien sekä ohjaustapahtumien poistumisella. Tämä vapauttaisi jatkossa kurssilta valmistuneet opiskelijat virkatehtäviin noin kuusi kuukautta aikaisemmin, mikä saisi aikaan arviolta noin 150 000 euron vuosittaisia henkilöstökulujen säästöjä. Yleisesikuntaupseerin tutkintoa suorittavia opiskelijoita on ollut noin 80. Suunnitellut opiskelijavahvuudet esitetyllä yleisesikuntaupseerikurssilla olisivat noin 40-50 opiskelijaa vuodessa. Säästö syntyisi, kun vastaisuudessa kurssivahvuus pienensi ja koulutuksen pituus lyhenisi, jolloin arviolta noin 40 opiskelijan ylläpitoon, matkoihin, päivärahoihin, ja muihin kustannuksiin suoritettavat korvaukset jäisivät säästetyltä puolen vuoden ajalta pois. Toisaalta kurssin nopeammalla suorittamisella ja siirtymisellä vaativimpiin tehtäviin voidaan olettaa olevan kuluja lisääviä taloudellisia vaikutuksia kurssin suorittaneiden palkan kasvamisen myötä.

Lisäksi taloudellisia vaikutuksia arvioitaisiin olevan sillä, että Puolustusvoimien henkilökuntaan kuuluvien opinnäytteiden ohjaajien työpanos vapautuisi Puolustusvoimien ydintoimintaan. Yleisesikuntaupseerin opintojen aikana on keskimäärin järjestetty kaksi opinnäytetyötä valmis-televaa, sekä neljä varsinaista opinnäyteseminaaria. Lisäksi opiskelijat ovat saaneet kahdelta opinnäytteensä ohjaajalta säännöllistä ohjausta. Resursseilla, jotka vapautuisivat, kun tutkimus-töiden ohjaajat voisivat keskittyä muihin työtehtäviinsä, arvioidaan olevan vähintäänkin epä-suoria töiden tehostamiseen liittyviä taloudellisia säästövaikutuksia Maanpuolustuskorkeakou-lulle. Suorempi taloudellinen säästövaikutus arvioitaisiin syntyväksi Puolustusvoimien maksa-miin erillisiin korvauksiin perustuvista palkatuista ohjaajista luopumisesta. Mainittuja Maan-puolustuskorkeakoulun ulkopuolisia ohjaajia on arviolta ollut 120-130 henkilöä järjestettyä ny-kymallista tutkintokurssia kohti. Lopputöiden varsinaisten ohjaajien työpanoksen ja ulkopuo-listen ohjaajien korvausten säästämisen yhteisvaikutuksen arvioidaan merkitsevän Puolustus-voimille kymmenien tuhansien eurojen kustannussäästöjä järjestettävää kurssia kohti.

4.2.2 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutus perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksessä tehtävien muutoksien osalta on pyritty huomioimaan jo valmisteluvaiheessa ennen uudistusta ja uudistuksen jälkeen tutkinnon suorittaneet. Nyt ehdotetun yleisesikuntaupseeri-kurssin ja nykyisen tutkinnon suorittaneen opinnot ovat toisiinsa rinnastettavissa niin, että ne suorittaneet henkilöt ovat jatkossa tasa-arvoisessa asemassa kelpoisuuden osalta hakeutuessaan virkaurallaan eteenpäin. Samoin yleisesikuntaupseerin arvo myönnetään jatkossakin yleisesi-kuntaupseerin tehtäviin pätevoityneille henkilöille. Tutkinnon suorittaneilla henkilöillä saattaa

olla kurssin suorittaneita henkilöitä jonkin verran paremmat tutkijavalmiudet, mutta upseerin uralla etenemiselle tällä ei ole Puolustusvoimissa tunnustettu olevan käytännössä merkittävää vaikutusta. Pätevöityminen upseerin uralla tapahtuu tehtäväkierron, tehtävissä pätevöitymisen, tehtävissä onnistumisen, mahdollisen kansainvälisen kokemuksen ja monen muun seikan yhteisvaikutuksen tuloksena. Molempiin ryhmiin kuuluvat upseerit ovat saavuttaneet yleisesikuntaupseerin tehtäviin tarvittavat valmiudet tätä ennen joko tutkinnon tai kurssin suorittamisen kautta.

Muutos ei myöskään saata yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittaneita upseereita yleisesikuntaupseerikurssin suorittaneita upseereja huonompaan asemaan, koska heillä on erona saavutettu todennäköinen lisäpätevyys tutkijavalmiuksista, sekä tutkinnon suorittamisen kautta saavutettu tason 8 jatkotutkintotodistus yleisesikuntaupseerin tutkinnosta. Lisäksi tutkinnon suorittaneiden upseerien urakierto on alkanut ennen esitetyn muutoksen jälkeen kurssilta valmistuvia upseereita, jolloin he eivät todennäköisesti kilpaile saman vaiheen tehtävistä, vaan ovat ehtineet uralaan jo seuraavaan vaiheeseen ensimmäisten uuden yleisesikuntaupseerikurssin opiskelijoiden valmistuessa.

Uudistuksen myötä yleisesikuntaupseerin opinnot olisivat muita Nato-jäsenvaltiota vastaavasti eurooppalaisten tutkintojen viitekehyksen tasoa 7, joka parantaisi upseerien koulutusjärjestelmän yhteensopivuutta muiden Nato-jäsenvaltioiden kanssa. Tämä muutos mahdollistaisi myös yleisesikuntaupseerikurssin suorittamisen suomalaisille upseereille nykyistä joustavammin muissa Nato-jäsenvaltioissa, johtuen opintojen selkeämmästä rinnastettavuudesta. Tämän arvioidaan edistävän perustuslain 18 §:ssä tarkoitettua oikeutta työhön ja elinkeinovapautteen, kun esitetty muutos mahdollistaa paremmin upseerien hakeutumisen joustavammin myös Naton hallintorakenteen eri tehtäviin.

Vaikutus työllisyyteen ja työelämään

Uudistuksen myötä esiupseerikurssin jälkeen suoritettava vuoden mittainen yleisesikuntaupseerikurssi käynnistyisi joka vuosi ja kurssilta valmistuttaisiin joka vuosi. Kurssin vahvuus olisi noin 40 opiskelijaa nykyisen noin 80 opiskelijan sijaan. Muutoksella olisi suora vaikutus henkilöstön käytettävyyteen, koska opiskelijat olisivat noin puoli vuotta aikaisemmin takaisin työelämässä Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tehtävissä verrattuna nykyiseen tutkintomalliin.

Muutos vastaisi olemassa olevaan välittömään tarpeeseen Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen henkilöstön määrän lisäämiselle muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja suunniteltua henkilöstömäärän kasvattamista, kun kurssilta valmistuisi jatkossa nopeammin upseereita, kun yleisesikuntaupseereita valmistuisi vuosittain nykyisen kahden vuoden syklin sijaan, jonka lisäksi tutkinnon muuttaminen kurssiluontoiseksi mahdollistaisi tulevaisuudessa paremmin kurssin opiskelijamäärien joustavoittamisen tunnustettujen työelämatarpeiden mukaisesti. Vuosittain kurssilta valmistuvien yleisesikuntaupseerien määrä on suunniteltu mitoitettavaksi tutkintoa suorittavien määrään siten, että yleisesikuntaupseerin arvoon valmistuvien määrä pysyisi määrällisesti samalla tasolla.

Kurssin lyhentämisen on lisäksi arvioitu lisäävän hakijamääriä kurssille. Kurssin lyhentäminen ja opinnäytetyön poistumisen on kurssipalautteen perusteella arvioitu vaikuttavan positiivisesti kurssille hakeutumiseen ja yleisesikuntaupseerin uralle hakeutumiseen. Muutos aiheutuu siitä, että kurssin kuormittavuutta voidaan keventää ja opiskelijoiden perhe-elämänsä yhteensovittaminen opiskeluihin on paremmin toteutettavissa.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Muutoksella ei ole havaittu olevan merkittäviä muutoksia viranomaisten toimintaan. Yleisesikuntaupseerin tutkinnon opinnäytteen poistuminen tosin poistaisi opinnäytteiden tuottaman tutkimuksen eri oppiaineista, jotka eivät ole täysin korvattavissa taikka tuotettavissa erityistutkimusten tai tilaustutkimusten kautta. Puolustusvoimien tekemien arvioiden mukaan muuttuneen toimintaympäristön ja Nato-jäsenyyden aiheuttamien muutosten ja tarpeiden johdosta arvioidut hyödyt ylittävän kuitenkin selkeästi opinnäytteiden menetyksestä aiheutuvan tutkimusten vähentämisen Puolustusvoimien toiminnalle. Upseerien sotatieteiden maisterintutkintoon kuuluvalla pro gradu-opinnäytetyöllä voidaan korvata osittain yleisesikuntaupseerin tutkinnon tuottamaa tutkimusta ja sotatieteiden maisterintutkintoon kuuluvan opinnäytetyön tutkimuksellisen merkityksen arvioidaan kasvavan esitetyllä muutoksella.

Myönteisiä vaikutuksia viranomaisyhteistoiminnan kehittymiseen sekä toimeenpanovalmiuden parantumiseen arvioidaan syntyvän, kun käytännön viranomaistoiminnassa havaitut opit ja puutteet kyetään nopeammin ja joustavammin huomioimaan opetuksessa, koska toimintaympäristössä havaitut tarpeet voidaan huomioida seuraavan vuoden kurssin toteutuksessa yleisesikuntaupseerikurssin lyhyemmän keston vuoksi.

Muutoksella ei ole tunnistettuja vaikutuksia muiden viranomaisten toimintaan. Uudistusta on valmisteltu ennen esitystä Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kesken ja uudistus on katsottu myös olevan Rajavartiolaitoksen henkilöstösuunnitelmien mukainen. Esitetyllä yleisesikuntaupseerikurssilla saavutettavat valmiudet ja yhteistoimintakyvyt palvelevat muiden viranomaisten kanssa toteutettavia tehtäviä aiemman kaltaisesti.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esitetylle muutoksella vaihtoehtona on nykytilan säilyttäminen. Nykytilan säilyttävässä ratkaisussa nykytila koulutuksen suhteen säilyisi pitkälti ennallaan.

Nykytilanne ei kuitenkaan mahdollista tehokkaasti yleisesikuntaupseerin tutkinnon sisällön muuttamista, toteutuksen joustavoittamista vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja osaamistarpeita, eikä Maanpuolustuskorkeakoulun elinikäisen oppimisen tehtävää. Nykyisen tutkinnon opintosisältöön kohdistuu joka tapauksessa uudistuspaineita liittokunnan jäsenyydestä johtuen. Lisäksi nykytilassa upseeriston riittävä kohdentaminen tarvittavalla osaamisella eri tehtäviin kansalliset ja Nato-jäsenyydestä johtuvat tarpeet huomioiden on haastavaa. Uudistuksen toteuttamatta jättäminen hankaloittaisi henkilöstösuunnittelua kotimaisissa ja kansainvälisissä tehtävissä. Kansainvälinen tutkintoverailu ei puolla nykyisen yleisesikuntaupseerin tutkinnon säilyttämistä, eikä tutkintorakenne myöskään vastaa muita eurooppalaisia ja kotimaisia kolmportaisia akateemisia tutkintorakenteita.

Nykyisellä mallilla ei voida saavuttaa uudistukselle asetettuja tavoitteita kurssiaikojen tiivistämisestä sekä Nato-yhteensopivuudesta. Nykyisen yleisesikuntaupseerin tutkinnon ajallinen tiivistäminen kaavailtuun tavoitteeseen ei ole nykymallilla mahdollista. Rinnasteisten ja yhdenmukaisten yleisesikuntaupseerikurssin toteuttaminen eri maiden välillä ei ole mahdollista nykyisen mallin mukaisesti, jossa yleisesikuntaupseerin tutkintoon kuuluu diplomityö.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Nykyinen Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettava yleisesikuntaupseerin tutkinto sijoittuu eurooppalaisten tutkintojen viitekehysten (*European Qualification Framework, EQF*) korkeimmalle tasolle (*taso 8*). Eurooppalainen viitekehys on sidoksissa Suomen kansalliseen tutkintojen viitekehykseen (*Finnish National Framework for Qualifications, FiNQF*), josta säädetään laissa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä, sekä sen nojalla annetussa samannimisessä valtioneuvoston asetuksessa.

Kaikissa keskeisissä verrokkimaissa (Norja, Ruotsi, Saksa, Ranska, Iso-Britannia, Baltian maat) upseerien koulutusjärjestelmän korkein taso on Suomesta poiketen taso 7 (EQF). Esimerkiksi Norjassa, Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa tasolle 7 (EQF) sijoittuva maisterintutkinto vastaa suomalaista yleisesikuntaupseerin tutkintoa. Edellä luetelluissa maissa myös tason 7 tutkinnot suoritetaan sotilasopetuslaitoksen kumppanuusyliopistoissa. Tason 8 tutkintoa ei toteuteta verrokkimaiden sotilasopetuslaitoksien alaisuudessa, vaan opintojen toteutus tapahtuu kumppanuusyliopistoissa. Suomen lisäksi ainoa verrokkimaa, jossa voi suorittaa sotatieteiden tohtorin tutkinnon sotilasopetuslaitoksessa on Ruotsi (*Försvarshögskolan*).

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto seuraavilta tahoilta: [\[Lisätään lausuntokierroksen jälkeen\]](#).

Lausunnon antoivat seuraavat tahot: [\[Lisätään lausuntokierroksen jälkeen\]](#)

Lausuntojen perusteella esitykseen tehtiin seuraavat muutokset: [\[Lisätään lausuntokierroksen jälkeen\]](#)

7 Säännöskohtaiset perustelut

6 §. Tutkinnot. Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavia tutkintoja koskevan 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu yleisesikuntaupseerin tutkinto esitetään poistettavaksi siten, että kohdassa mainittuna Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavana jatkotutkintona olisi vastaisuudessa tämän esityksen mukaisella tavalla vain sotatieteiden tohtorin tutkinto. Pykälään tehtäisiin muutosta vastaavat kielelliset korjaukset. Yleisesikuntaupseerin tutkintoon johtavat opinnot muuttuisivat muutoksen myötä yleisesikuntaupseerikurssiksi, joka olisi Puolustusvoimien järjestämä upseerin virkauraan kuuluva sotilasammattillinen täydennyskoulutus, jonka sisällöstä säädettäisiin tarkemmin Maanpuolustuskorkeakoulun ja Puolustusvoimien sisäisillä määräyksillä. Muutoksen myötä uudella yleisesikuntaupseerikurssilla ei enää tehtäisi akateemista lopputyötä eli diplomityötä, joka mahdollistaisi kurssin tiivistämisen, jonka lisäksi tutkintoluonteisuudesta luopuminen mahdollistaisi myös opintojen pituuden ja sisällön joustavoittamisen Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskorkeakoulun omilla määräyksillä muuttuvan toimintaympäristön paremmin huomioiden. Yleisesikuntaupseerikurssi säilyisi muutoksen jälkeen keskeisenä upseerien täydennyskoulutuksen kurssina, jonka suorittaminen olisi yhä edellytys korkeimpiin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen upseerivirkoihin. Tutkinnon muuttaminen kurssiksi vaikuttaisi myös opetuksen tasoon kansallisten ja eurooppalaisten tutkintojen viitekehyksessä, josta säädettäisiin erikseen. Nykyisellään yleisesikuntaupseerin tutkinto sijoittuu kotimaisessa viitekehyksessä tasolle 8, jolle sijoittuvat yleisesti yliopistojen ja Maanpuolustuskorkeakoulun

tieteelliset ja taiteelliset jatkotutkinnot, kuten lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot. Sotatieteiden maisterin tutkinto ja yleisesikuntaupseeriopintoihin sisältyvä esipuseerikurssi, samoin kuin yleisesti muiden Nato-jäsenmaiden yleisesikuntaupseerikurssit (*General Staff Officer Course*) sijoittuvat viitekehyksissä tasolle 7. Pykälään tehtävän muutoksen myötä yleisesikuntaupseerikurssi rinnastuisi paremmin muiden Nato-jäsenvaltioiden yleisesikuntaupseerikursseihin, jonka lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintorakenne vastaisi yleistä akateemisten korkeakoulujen kolmiportaista tutkintomallia, joka koostuu kandidaatin, maisterin ja tohtorin tutkinnoista.

16 §. *Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä upseerin virkaan johtaviin opintoihin asetettavat lisävaatimukset.* Voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentissa viitataan kumottuun lakiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä (672/2005), jonka korvaava säädös, laki ylioppilastutkinnosta (502/2019) tuli voimaan 1.8.2019. Esitetyllä muutoksella olisi tarkoitus korvata 16 §:n 1 momentin nykyinen viittaus kumottuun lakiin säädösviittauksella voimassa olevaan lakiin ylioppilastutkinnosta. Kyse on säädösteknisestä muutoksesta, jolla ei olisi muita vaikutuksia, kuin lakiviittauksen oikaisu kohdistumaan voimassa olevaan lakiin kumotun säädöksen asemasta. Muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa pykälän tai voimassa olevan lain soveltamista.

17 §. *Kelpoisuus jatkotutkintoon johtaviin opintoihin.* Pykälän otsikko esitetään muutettavaksi muotoon ”Kelpoisuus yleisesikuntaupseerikurssille ja jatkotutkintoon johtaviin opintoihin”. Muutoksen tarkoituksena on selventää pykälän otsikossa yleisesikuntaupseerin tutkinnon asemassa tapahtuva muutos ja erottaa se jatkotutkinnoista, joista ainoaksi olisi ehdotetulla muutoksella jäisi sotatieteen tohtorin tutkinto. Pykälän 1 momentissa mainitun erityisistä syistä tehtävissä olevan poikkeuksen asetetuista kelpoisuusehdoista muutettaisiin siten, että yleisesikuntaupseerin tutkintoa koskeva maininta muutettaisiin yleisesikuntaupseerikurssiksi. Momentissa kuvailtujen sisällöllisten kelpoisuusehtojen osalta sisältö vastaisi muuten aiempaa sääntelyä yleisesikuntaupseerin tutkinnon pätevyysvaatimuksista. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin edelleen sotatieteiden tohtorin tutkinnon opiskelijoiden kelpoisuusehdoista. Yleisesikuntaupseerin tutkinnon aseman esitetyn muutoksen johdosta yleisesikuntaupseeriopinnot eivät voi sovelsammatillisina opintoina toimia enää tutkintoedellytyksinä sotatieteiden tohtorin tutkinnon suorittamiselle. Tämän vuoksi pykälää esitetään muutettavaksi siten, että voimassa olevan lain yleinen edellytys yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittamisesta tohtorin tutkinnon suorittamisen kelpoisuusehdoissa muutettaisiin alemmaksi tutkinnoksi eli sotatieteen maisterin tutkinnoksi. Esitetty muutos vastaa yleistä akateemista jatkotutkintopolkua, jossa maisterin tutkinnon suorittaneet voivat hakeutua tohtorin tutkintoihin. Esitetty muutos sotatieteiden tutkinnon opiskelijoiden kelpoisuusedellytyksissä alemmalle tutkintotasolle on katsottu tarpeelliseksi. Samalla esitetään lisättäväksi momentin erityisiä syitä koskevaan virkkeeseen sana Maanpuolustuskorkeakoulu osoittamaan, että pääsääntöisesti edellytyksenä jatkotutkintoon on Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettu sotatieteiden maisterin tutkinto. Esitetyn sanan lisääminen vastaa nykytilaa sikäli, että aiemmin edellytetty yleisesikuntaupseerin tutkinto oli mahdollista suorittaa vain Maanpuolustuskorkeakoulussa. Ehdotetun muutoksen jälkeenkin säilytettäisiin mahdollisuus erityisistä syistä poiketa tästä asetetusta kelpoisuusedellytyksestä, jonka vuoksi nykytilan kelpoisuusedellytyksiä koskeva poikkeusmenettely ei muuttuisi ehdotetulla muutoksella.

29 §. *Palvelussitoumukset.* Voimassa olevan lain 29 §:n 1 momentti sisältää upseerin virkaan johtaviin opintoihin sidotun palvelussitoumusvelvoitteen. Pykälän maininnat yleisesikuntaupseerin tutkintoon muutettaisiin vastaamaan yleisesikuntaupseerin tutkinnon esitettyä muutosta kurssiksi. Pykälään tehtäisiin muutosta vastaavat kielelliset korjaukset. Lisäksi pykälään tehtäisiin kielelliset muutokset, joissa Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien kirjoitusasuja muutettaisiin vastaamaan nykyistä kirjoitusasua.

33 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevan lain 33 §:n 3 momentissa viitataan kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996), joka on korvattu lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 1.1.2020 alkaen. Esitetyllä muutoksella olisi tarkoitus korvata 33 §:n 3 momentin nykyinen viittaus kumottuun lakiin säädösviittauksella voimassa olevaan lakiin. Kyse on säädösteknisestä muutoksesta, jolla ei olisi muita vaikutuksia, kuin lakiviittauksen oikaisu kohdistumaan voimassa olevaan lakiin kumotun säädöksen asemasta. Muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa pykälän tai voimassa olevan lain soveltamista.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotetut lakimuutokset edellyttäisivät yleisesikuntaupseerin tutkinnon muuttamisen vuoksi vastaavien muutosten tekemistä myös useaan valtioneuvoston asetukseen, jossa yleisesikuntaupseerin tutkinto mainitaan. Asiassa on tunnistettu tarpeet muuttaa tai kumota pykälää valtioneuvoston asetuksesta puolustusministeriöstä (375/2003), valtioneuvoston asetuksesta Puolustusvoimista (1319/2007), valtioneuvoston asetuksesta Maanpuolustuskorkeakoulusta (1124/2008), valtioneuvoston asetuksesta rajavartiolaitoksesta (651/2005), valtioneuvoston asetuksesta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017) koskevasta liitteestä (425/2022), sekä asetuksesta korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998). Kuvatut muutostarpeet on esitelty tarkemmin tämän esityksen liiteosiossa. Lisäksi ehdotettu lakimuutos aiheuttaisi muutostarpeita Maanpuolustuskorkeakoulun johtosääntöön, jonka muuttamisesta säädetään Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 34 §:ssä. Johtosäännön vahvistaa Puolustusvoimien komentaja sen jälkeen, kun johtosäännöstä on pyydetty lausunto puolustusministeriöstä. Muut lain edellyttämät tarvittavat muutokset tutkintoon voitaisiin tehdä itsenäisesti Puolustusvoimien ja sen alaisen Maanpuolustuskorkeakoulun omilla ohje- ja määräysmuutoksilla.

Puolustusvoimista annetun lain nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen Puolustusvoimista tulisi muuttaa siten, että upseerin erityisiä kelpoisuusvaatimuksia koskevan 9 §:n 3 momentissa säädetty everstin, kommodorin ja sitä ylempään upseerin virkaan vaadittaisiin 1 momentissa mainittujen kelpoisuusvaatimusten lisäksi yleisesikuntaupseerin arvo nykyisen yleisesikuntaupseerin tutkinnon sijaan. Muutoksen tarkoituksena olisi päivittää ehdotettua lakimuutosta vastaavasti upseerin erityiset kelpoisuusvaatimukset vastaamaan ehdotetun lain jälkeistä tilaa, jossa voimassa olevassa laissa mainittu yleisesikuntaupseerin tutkinto korvattaisiin kursilla. Sanamuodolla yleisesikuntaupseerin arvo viitattaisiin siihen, että pätevyysedellytyksen voisi täyttää niin yleisesikuntaupseerin tutkinnon, kuin kurssinkin suorittanut. Yleisesikuntaupseerin arvo esiintyy jo nykyisellään asetuksessa maanpuolustuskorkeakoulusta ja on siten vakiintunut termi yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittaneelle. Muutos tulisi tehdä myös puolustusministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 4 kohtaan, jossa säädetään vanhemman osastoiesiupseerin viran erityisestä kelpoisuusvaatimuksesta. Kohdassa mainittu sanamuoto yleisesikuntaupseerin tutkinto tulisi muuttaa vastaavasti yleisesikuntaupseerin arvoksi.

Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 6 §:n 2 momentin ja puolustusvoimista annetun lain 36 §:n 2 momentin nojalla annetun Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen (1124/2008) 13—14 §:ssä säädetään yleisesikuntaupseerin tutkinnosta ja arvosta. Tutkinnon sisältöä koskeva 13 § tulisi kumota esitettyä lakimuutosta vastaavasti, sillä lain voimaantultua tutkinto lakkaisi olemasta, eikä siihen otettaisi enää uusia opiskelijoita. Asetuksen 14 §:n mukaan yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittaneella upseerilla on yleisesikuntaupseerin arvo. Koska yleisesikuntaupseerin tutkinto poistuu ja yleisesikuntaupseerin arvo on jatkossa tarkoitus saavuttaa suorittamalla yleisesikuntaupseerikurssin, kyseinen säännös olisi tarkoituksenmukaista muuttaa vastaamaan muutosta. Asetukseen olisi syytä ottaa siirtymäsäännös, jonka mukaan asetuksen voimaan tullessa yleisesikuntaupseerin tutkintoon johtavia opintoja jo suoritta-

vaan sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tällä varmistettaisiin se, että yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittaneet ja parhaillaan suorittavat ovat oikeutettuja yleisesikuntaupseerin arvoon muutoksesta huolimatta.

Sisäministeriön alaisen Rajavartiolaitoksen lainsäädännössä yleisesikuntaupseerin tutkinnon sisällössä ja asemassa mahdollisesti tehtävät muutokset heijastuvat lähinnä Rajavartiolaitoksen virkaan nimittämisen erityisiin edellytyksiin. Virkaan nimittämisen erityisten kelpoisuusehtojen perustana oleva lain tasoinen säännös sisältyy rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lain (577/2005) 11 §:n, jolla delegoidaan tätä koskeva sääntely valtioneuvoston asetustasolle. Delegointisäännöksen mahdollistama tarkempi sääntely on toteutettu rajavartiolaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksen 6 luvussa, jossa on säädetty Rajavartiolaitoksen virkojen erityiset kelpoisuusehdot. Asetuksen 26 §:n kohdissa 2 – 4 kohdissa viitataan yleisesikuntaupseerin tutkintoon. Kohtien 3 ja 4 osalta yleisesikuntaupseerin tutkinto on asetettu osaedellytykseksi muiden edellytysten ohella nimittämiseksi everstin ja kommodorin ja näitä ylempiin virkoihin. Kohdan 2 osalta yleisesikuntaupseerin tutkintoon kuuluvat osaopinnot ovat asetettu vaihtoehtoiseksi vaatimukseksi muiden vaatimusten ohessa esiuupseerin kelpoisuuteen. Mainittujen kohtien osalta pykälää olisi aihetta muuttaa puolustusvoimista annettua asetusta vastaavasti siten, että 3 ja 4 kohtien osalta tutkinnon sijaan edellytyksenä olisi suoritettu yleisesikuntaupseerikurssi. Sanamuodolla yleisesikuntaupseerin arvo viitattaisiin siihen, että pätevyysedellytyksen voisi täyttää niin yleisesikuntaupseerin tutkinnon, kuin kurssinkin suorittanut. Yleisesikuntaupseerin arvo esiintyy jo nykyisellään asetuksessa maanpuolustuskorkeakoulusta ja on siten vakiintunut termi yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittaneelle. Toisen kohdan tarkoittaman esiuupseerin kelpoisuusvaatimuksesta tulisi poistaa maininta jatkotutkintoon kuuluvista yleisesikuntaupseerin ensimmäisen opintovuoden hyväksytystä suorittamisesta, sillä yleisesikuntaupseerin opinnot eivät muodostaisi enää jatkotutkintoa ja koska kohdassa mainittu vaihtoehtoinen pätevyysedellytys eli esiuupseerikurssin tulisi suoritetuksi osana upseerin ammatillisia jatko-opintoja. Esiuupseerikurssi voidaan suorittaa joko itsenäisenä kurssina tai osana yleisesikuntaupseerikurssia. Kaikki sotatieteiden maisteritutkinnon suorittaneet Rajavartiolaitoksen upseerit suorittavat esiuupseerikurssin Puolustusvoimien upseereita vastaavasti. Yleisesikuntaupseerin opintoihin liittyvän pätevyysedellytyksen poistaminen poistaisi tarpeettoman päällekkäisyyden esiuupseerin kelpoisuusvaatimuksissa ja selkeyttäisi samalla lainkohdan muotoilua ja ymmärrettävyyttä. Asetuksen voimaantulosäännöksissä tulisi lisäksi olla maininta siitä, että yleisesikuntaupseerin tutkintoon johtavia opintoja suorittavaan sovellettaisiin tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jotta muutos ei vaikuttaisi niiden upseereiden esiuupseerikelpoisuuteen, joiden yleisesikuntaupseerin pätevyteen johtavat opinnot olisivat asetuksen voimaantullessa kesken. Sisällöllisten muutosten lisäksi muutettaviin kohtiin olisi syytä tehdä tarvittavat nykyistä kieliasukäytäntöä vastaavat kielelliset muutokset Rajavartiolaitoksen nimiasun osalta.

Maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnoista säädetään yliopistolain 7 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksessa korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998). Asetuksen 8 §:ssä säädetään Maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnoista ja eräistä upseerin tutkinnosta. Pykälän 3 momentin mukaan Maanpuolustuskorkeakoulun jatkotutkintoja ovat maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (612/2001) mukaisesti suoritettu yleisesikuntaupseerin tutkinto ja sotatieteiden tohtorin tutkinto. Pykälän 3 momenttia olisi syytä muuttaa siten, että maininta yleisesikuntaupseerin tutkinnosta jatkotutkintona ja sitä myöten tarpeettomaksi jäävä viittaus valtioneuvoston asetukseen 621/20021 poistettaisiin momentista.

Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintorakenteen yleisenä viitekehyksenä toimii laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (93/2017), jonka 2 §:n 2 momentin nojalla on annettu valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekeh-

sestä (120/2017). Asetuksen liitteessä (425/2022) on määritetty tällä hetkellä sovellettavat tutkintojen, oppimäärien ja osaamiskokonaisuuksien sijoittuminen vaativuustasoille. Tällä hetkellä yleisesikuntaupseerin tutkinto on sijoitettu korkeimmalle tasolle 8, jolle sijoittuvat yliopistojen ja Maanpuolustuskorkeakoulun tieteellisen jatkotutkinnot (lisansiaatin ja tohtorin tutkinnot), sekä erikoislääkärin, -hammaslääkärin ja -eläinlääkärin koulutukset. Esitetyllä tavalla tutkinnolle keskeisen opinnäytteen poistussa sotilasammattilliseksi täydennyskoulutukseksi muuttuvalla kurssilla on todennäköistä, että sen rinnasteisuus tässä järjestelmässä sijoittuisi alemmalle vaativuustasolle. Huomioiden se, että tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan lakia on sovellettava myös sellaisiin tutkintoihin rinnastettaviin tai muutoin laajoihin osaamiskokonaisuuksiin, joiden osaamistavoiteista säädetään laissa tai säädetään tai määrätään lain nojalla, jos ne ovat kelpoisuus- tai pätevyysvaatimuksena ammatissa tai tehtävässä toimimiseen tai muutoin liittyvät osaamisen kehittämiseen tai ammattitaidon parantamiseen, olisi asiassa perusteita tarkistaa yleisesikuntaupseerin opintojen asemaa tässä järjestelmässä siirtämällä se tasolle 7, jossa on myös muut korkeimmat sotilasammattilliset tutkinnot, mukaan lukien esiuupseerikurssi, jonka on tarkoitus esitetyn muutoksenkin jälkeen sisältyä yleisesikuntaupseerikurssiin.

Esitetyt asetusmuutokset ehdotetaan saatettavaksi voimaan yhdessä esitettyjen lakimuutosten kanssa 1.1.2025. Asetuksiin ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että ennen asetusten voimaantuloa voidaan ryhtyä niiden täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9 Voimaantulo

Ehdotettu laki tulisi voimaan 1.1.2025.

Laki sisältäisi siirtymäsäännöksen, jonka mukaan Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muutoksen voimaan tullessa upseerin virkaan johtavia opintoja jo suoritettavaan sovellettaisiin lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ehdotetulla siirtymäsäännöksellä on tarkoitus mahdollistaa yleisesikuntaupseerin tutkintoa jo lain voimaantullessa suorittavien tutkinnonsuoritusoikeus ilman muutoksia tutkinnon luonteeseen tai sen sisältöön. Lain voimaan tultua yleisesikuntaupseeriopinnot aloittaviin sovellettaisiin tämän lain säännöksiä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Maanpuolustuskorkeakoulun toimintaan liittyy perustuslain 119 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkisen vallan käyttöä. Nyt esitetyt muutokset eivät kuitenkaan vaikuta Maanpuolustuskorkeakoululle asetettuihin julkisen vallankäytön tehtäviin niitä laajentavasti tai supistavasti.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin perusteella yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Esityksessä on pyritty säätämään tutkinnon aseman muutoksesta ja vaikutuksista täsmällisesti ja kattavasti. Esityksen muutosten myötä on myös pyritty huomioimaan ennen uudistusta ja uudistuksen jälkeen tutkinnon ja yleisesikuntaupseerin täydennyskoulutus kurssin vertailukelpoisuus sekä niiden rinnastuminen toisiinsa niin, että sen suorittaneet henki-

löt ovat jatkossa tasa-arvoisessa asemassa kelpoisuuden osalta hakeutuessaan eteenpäin uralaan. Esitetyt muutokset vastaavat paremmin myös Naton ja sen verrokkijäsenmaiden upseerien koulutusjärjestelmiä, mikä edistää myös sotilaskoulutuksen vertailtavuutta ja näin myös perustuslain 18 §:ssä tarkoitettua oikeutta työhön ja elinkeinovapauteen, kun esitetty muutos mahdollistaa paremmin upseerien hakeutumisen myös Naton hallintorakenteen eri tehtäviin joustavammin.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 6 §:n 1 momentin 3 kohta, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n otsikko ja 1 ja 3 momentti, 29 §:n 1 momentti, sekä 33 §:n 3 momentti seuraavasti:

6 §

Tutkinnot

Maanpuolustuskorkeakoulussa voidaan suorittaa:

- 1) sotatieteiden kandidaatin tutkinto, joka on alempi korkeakoulututkinto;
- 2) sotatieteiden maisterin tutkinto, joka on ylempi korkeakoulututkinto;
- 3) sotatieteiden tohtorin tutkinto, joka on jatkotutkinto.

---

16 §

Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä upseerin virkaan johtaviin opintoihin asetettavat lisävaatimukset

Kelpoinen opiskelijaksi sotatieteellisiin opintoihin, jotka johtavat pelkästään alempaan tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon, on henkilö, joka on suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tarkoitetun tutkinnon tai saanut ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin tai jolla Maanpuolustuskorkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten vastaavat tiedot ja valmiudet.

---

17 §

Kelpoisuus yleisesikuntaupseerikurssille ja jatkotutkintoon johtaviin opintoihin

Kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat yleisesikuntaupseerin kurssin suorittamiseen, on henkilö, joka on suorittanut sotatieteiden maisterin tutkinnon Maanpuolustuskorkeakoulussa. Erityisistä syistä voidaan yleisesikuntaupseerikurssia suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja jolla muutoin todetaan olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet.

Kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat sotatieteiden tohtorin tutkintoon, on henkilö, joka on suorittanut sotatieteiden maisterin tutkinnon Maanpuolustuskorkeakoulussa. Erityisistä syistä voidaan sotatieteiden tohtorin tutkintoa suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

Palvelussitoumukset

Upseerin virkaan johtaviin sotatieteellisiin ja sotilasammattillisiin opintoihin hyväksytyt samoin kuin Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen tai puolustusministeriön virassa olevan on annettava kirjallinen sitoumus siitä, että hän palvelee koulutustaan vastaavassa puolustusministeriön, Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen virassa tietyn vähimmäisajan (*sitoumusaika*). Sitoumusajan pituus on sotatieteiden maisterin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, sotatieteiden tohtorin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittamisesta enintään kolme vuotta, yleisesikuntaupseerikurssin suorittamisesta lukien enintään kolme vuotta sekä lentäjäksi ja tähystäjäksi opiskeleva sotilasvirkaan koulutettavana oppilaana ja virassa yhteensä enintään 14 vuotta koulutuksen alkamisesta lukien. Sitoumus koskee yleisesikuntaupseerikurssin ja tohtorin tutkinnon osalta vain täysin palkkaeduin tapahtuvaa opiskelua. Koulutuksesta aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia vastaavista sitoumusajoista säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

Muutoksenhaku

Muuhun päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Opintusuoritusten arvostelua koskevaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025.

Tämän lain voimaan tullessa yleisesikuntaupseerin tutkintoon johtavia opintoja jo suorittavaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä x.x.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Puolustusministeri Antti Häkkinen

LUONNOS

Laki

Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Tutkinnot

Tutkinnot

Maanpuolustuskorkeakoulussa voidaan suorittaa:

- 1) sotatieteiden kandidaatin tutkinto, joka on alempi korkeakoulututkinto;
- 2) sotatieteiden maisterin tutkinto, joka on ylempi korkeakoulututkinto;
- 3) *yleisesikuntaupseerin tutkinto ja sotatieteiden tohtorin tutkinto, jotka ovat jatkotutkin-*
toja.

Maanpuolustuskorkeakoulussa voidaan suorittaa:

- 1) sotatieteiden kandidaatin tutkinto, joka on alempi korkeakoulututkinto;
- 2) sotatieteiden maisterin tutkinto, joka on ylempi korkeakoulututkinto;
- 3) sotatieteiden tohtorin tutkinto, joka on jatkotutkinto.

16 §

16 §

Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä upseerin virkaan johtaviin opintoihin asetettavat lisävaatimukset

Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä upseerin virkaan johtaviin opintoihin asetettavat lisävaatimukset

Kelpoinen opiskelijaksi sotatieteellisiin opintoihin, jotka johtavat pelkästään alempaan tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon, on henkilö, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai saanut ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin tai jolla Maanpuolustuskorkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten vastaavat tiedot ja valmiudet.

Kelpoinen opiskelijaksi sotatieteellisiin opintoihin, jotka johtavat pelkästään alempaan tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon, on henkilö, joka on suorittanut *ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019)* tarkoitetun tutkinnon tai saanut ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin tai jolla Maanpuolustuskorkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten vastaavat tiedot ja valmiudet.

17 §

17 §

Kelpoisuus jatkotutkintoon johtaviin opintoihin

Kelpoisuus yleisesikuntaupseerikurssille ja jatkotutkintoon johtaviin opintoihin

Kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat yleisesikuntaupseerin *tutkintoon*, on henkilö, joka on suorittanut sotatieteiden maisterin tutkinnon Maanpuolustuskorkeakoulussa. Erityisistä syistä voidaan yleisesikuntaupseerin *tutkintoa* suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja jolla muutoin todetaan olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet.

Kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat yleisesikuntaupseerikurssin *suorittamiseen*, on henkilö, joka on suorittanut sotatieteiden maisterin tutkinnon Maanpuolustuskorkeakoulussa. Erityisistä syistä voidaan *yleisesikuntaupseerikurssia* suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja jolla muutoin todetaan olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet.

Kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat sotatieteiden tohtorin *tutkintoon*, on henkilö, joka on suorittanut *yleisesikuntaupseerin* tutkinnon. Erityisistä syistä voidaan sotatieteiden tohtorin *tutkintoa* suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on *Maanpuolustuskorkeakoulussa tai* muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

Kelpoinen opiskelijaksi opintoihin, jotka johtavat sotatieteiden tohtorin *tutkintoon*, on henkilö, joka on suorittanut *sotatieteiden maisterin* tutkinnon *Maanpuolustuskorkeakoulussa*. Erityisistä syistä voidaan sotatieteiden tohtorin *tutkintoa* suorittamaan hyväksyä hakija, jolla on muussa korkeakoulussa suoritettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

29 §

Palvelussitoumukset

Upseerin virkaan johtaviin sotatieteellisiin ja sotilasammattillisiin opintoihin hyväksytyn samoin kuin puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen tai puolustusministeriön virassa olevan on annettava kirjallinen sitoumus siitä, että hän palvelee koulutustaan vastaavassa puolustusministeriön, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virassa tietyn vähimmäisajan (*sitoutumusaika*). Sitoumusajan pituus on sotatieteiden maisterin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, sotatieteiden tohtorin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittamisesta enintään kolme vuotta, yleisesikuntaupseerin *tutkinnon* suorittamisesta lukien enintään kolme vuotta sekä lentäjäksi ja tähyistäjäksi opiskeleva sotilasvirkaan koulutettavana oppilaana ja virassa yhteensä enintään 14 vuotta koulutuksen alkamisesta lukien. Sitoumus koskee tohtorin ja yleisesikuntaupseerin tutkinnon osalta vain täysin palkkaeduin tapahtuvaa opiskelua. Koulutuksesta aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia

29 §

Palvelussitoumukset

Upseerin virkaan johtaviin sotatieteellisiin ja sotilasammattillisiin opintoihin hyväksytyn samoin kuin puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen tai puolustusministeriön virassa olevan on annettava kirjallinen sitoumus siitä, että hän palvelee koulutustaan vastaavassa puolustusministeriön, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virassa tietyn vähimmäisajan (*sitoutumusaika*). Sitoumusajan pituus on sotatieteiden maisterin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, sotatieteiden tohtorin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittamisesta enintään kolme vuotta, *yleisesikuntaupseerikurssin* suorittamisesta lukien enintään kolme vuotta sekä lentäjäksi ja tähyistäjäksi opiskeleva sotilasvirkaan koulutettavana oppilaana ja virassa yhteensä enintään 14 vuotta koulutuksen alkamisesta lukien. Sitoumus koskee *yleisesikuntaupseerikurssin ja tohtorin* tutkinnon osalta vain täysin palkkaeduin tapahtuvaa opiskelua. Koulutuksesta aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia

Voimassa oleva laki

vastaavista sitoumusajoista säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

33 §

Muutoksenhaku

Muuhun päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Opintosuoritusten arvostelua koskevaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

vastaavista sitoumusajoista säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

33 §

Muutoksenhaku

Muuhun päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään. Opintosuoritusten arvostelua koskevaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2025.

Tämän lain voimaan tullessa yleisesikuntaupseerin tutkintoon johtavia opintoja jo suorittavaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
